

Zəngəzur dəhlizi regiona yeni diplomatik fəallıq gətirir

Bu layihənin əlavə tranzit marşrutlarını təmin etmək potensialı böyükdür

Tarixi qanunauyğunluq budur ki, coğrafi mövqe dövlətlərin taleyini müəyyənləşdirir. Qədim İpək Yolunun Azərbaycan ərazisindən keçməsi ölkəmizin əsrlər boyu Şərqlə Qərbin, Şimalla Cənubun kəsişməsində yerləşən mühüm tranzit qovşağı rolunu oynamasına töhfə verib. Bu gün həmin tarixi miras müstəqil Azərbaycanın geosiyasi strategiyasında yeni məzmun qazanır. Hazırda regional və global aləmin diqqətində Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) dayanır. Söhbət təkcə Azərbaycanın milli maraqlarından deyil, həm də bütövlükdə türk dünyasının strateji integrasiyasından, marşrutun Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin bir hissəsi olaraq Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsindəki əhəmiyyətindən gedir.

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 1-də Çinin Tiencin şəhərində “ŞƏT plyus” formatında keçirilən görüşdə məsələ ilə bağlı qeyd etdi ki, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında bağlantının yaradılması üzrə bu yaxınlarda əldə olunmuş razılaşmalar beynəlxalq yükdaşımalar üçün tranzit imkanlarının genişlənməsinə xidmət edəcək: “Əminəm ki, yaxın gələcəkdə Zəngəzur dəhlizi həm Orta Dəhlizin, həm də Şimal-Cənub dəhlizinin növbəti mühüm seqmentinə çevriləcək, sülhü, çoxtərəfli tərəfdaşlığı möhkəmləndirəcək və Azərbaycan sərhədinin şərqində, qərbində, şimalında və cənubunda yerləşən yaxın və uzaq qonşularımıza fayda gətirəcək”.

Şübhəsiz, reallaşacaq Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) Şimal-Cənub marşrutunun davamı kimi strateji rola malikdir. Oxuculara xatırladaq ki, Şimal-Cənub (North-South Transport Corridor, NSTC) Rusiya, İran və Hindistan başda olmaqla bir neçə ölkəni birləşdirən beynəlxalq logistika marşrutudur və əsas məqsədi Avropa ilə Cənubi Asiya arasında yük daşımalarını sürətləndirmək, logistika xərclərini azaltmaq və ticarət dövriyyəsini artırmaqdır. Şimal-Cənub dəhlizi həm dəniz, həm də quru yollarından istifadə etməklə yüklərin Rusiya, İran üzərindən Hindistana və əks istiqamətdə daşınmasını təmin edir. Dəhliz yükü Rusiya limanlarından Xəzər dənizi vasitəsilə İran limanlarına çatdırır, oradan isə Hindistana və ya digər Cənubi Asiya ölkələrinə yönləndirir. Rusiya və İran arasında dəmir yolu infrastrukturunun aktiv istifadəsi yük daşımalarının sürətini əhəmiyyətli dərəcədə artırır, logistika xərclərini isə azaldır. Marşrut Avropa-Asiya ticarət əlaqələrində alternativ yol kimi çıxış etməklə Rusiya və İran üçün tranzit imkanlarını genişləndirir, Hindistanın Avropaya çıxışını asanlaşdırır. Azərbaycanın ərazisi isə dəhlizin kritik hissəsini təşkil edir. Çünki Bakı limanı, dəmir yolu və magistral yollar vasitəsilə yük Rusiya və İran

üzərindən gələn marşrutlarla birləşdirilir. Ölkəmiz eyni zamanda logistika infrastrukturunu modernləşdirir, sərhəd-keçid məntəqələrini optimallaşdırır və rəqəmsal gömrük sistemlərinə keçid edərək yük daşımalarının sürət və təhlükəsizliyini artırır.

Yeri gəlmişkən, “Azərbaycan Respublikasının ərazisindən keçən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin tranzit potensialının artırılmasına və tranzit yükdaşımalarının təşviqinə dair 2024–2026-cı illər üçün Fəaliyyət Planı” çərçivəsində Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin potensial imkanlarını genişləndirməyə yönəlmiş kompleks tədbirlər nəzərdə tutulub. Bu tədbirlər dəhlizin tranzit funksiyasını artırmaqla prosesdə rəqəmsallaşmanın tətbiqini və beynəlxalq standartlara uyğunlaşmanı təmin edir. Planın prioritet istiqamətlərindən biri sərhəd-keçid məntəqələrinin infrastruktur təminatının təkmilləşdirilməsidir. Sözü-

gedən istiqamətdə görülmə işlər kompleks şəkildə Şimal-Cənub dəhlizinin tranzit potensialını reallaşdırmağa xidmət edir, Azərbaycanı Avropa-Asiya ticarət əlaqələrində strateji mərkəz kimi möhkəmləndirir. Sözügedən yanaşma yükdaşımaların təhlükəsizliyini və sürətini təmin edərək regionda rəqəbat qabiliyyətini yüksəldir və beynəlxalq ticarət dövriyyəsinin optimallaşdırılmasına töhfə verir. Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) isə Şimal-Cənub xəttinin əhə-

mı Asiya ilə birləşdirən region ölkələrinin iqtisadi və siyasi integrasiyasını gücləndirən strateji platformaya çevrilib. Orta Dəhlizin inkişafı yük daşımalarının daha sürətli və təhlükəsiz həyata keçirilməsinə imkan verərək global logistika xərclərini azaldır və Avropa-Asiya ticarət dövriyyəsində Azərbaycanın mövqeyini gücləndirir. Bu kontekstdə də Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) Orta Dəhlizə integrasiyası layihənin strateji dəyərini daha da artırır.

miyyətli tamamlayıcısıdır. Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında birbaşa nəqliyyat əlaqəsi yaradacaq marşrut regional integrasiyanı gücləndirməklə yanaşı, həm də yük daşımalarını daha sürətli və etibarlı edəcək. Şimal-Cənub dəhlizindən gələn yüklər Azərbaycan üzərindən Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) vasitəsilə Türkiyə və Avropaya yönəldiləcək, bu da tranzit imkanlarını xeyli şaxələndirəcək.

Azərbaycan Orta Dəhlizin əsas aktorlarından biridir. Ölkə həm tranzit yük həcmi artırılması, həm də logistika infrastrukturunun modernləşdirilməsi baxımından önəmli rol oynayır. Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) dəmir yolu kimi mövcud marşrutlar Azərbaycanın regional nəqliyyat mərkəzinə çevrilməsinə şərait yaradır. Bununla yanaşı, liman infrastrukturunu və tranzit xidmətlərinin inkişafı Azərbaycanı strateji tərəfdaş kimi daha cəlbedici edir. Avropa-

Beləliklə, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) regional etimadın və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə xidmət edir. Dəhlizin fəaliyyətə başlaması ilə Cənubi Qafqazda ölkələr arasında qarşılıqlı əlaqələr daha səmərəli və şəffaf xarakter alacaq, potensial gərginliklər azalacaq. Azərbaycanla qonşu ölkələr arasında çoxtərəfli tərəfdaşlıq üçün platforma rolunu oynayan layihə həm də regional sabilliyin təminatına töhfə verəcək. Qazaxıstan, Özbəkistan və Türkmənistan kimi Mərkəzi Asiya dövlətləri də Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) vasitəsilə Avropa və Türkiyə bazarlarına daha qısa, təhlükəsiz və sabit marşrut əldə edəcəklər. Bu isə regional ticarət axınlarını sürətləndirməklə yanaşı, Avrasiya ölkələri arasında qarşılıqlı iqtisadi əməkdaşlığı dərinləşdirəcək.

*Nəzrin ELDARQIZI
XQ*